

Світовий ринок сирого молока: закупівельні ціни

М.Г. Павличенко, радник з розвитку бізнесу, Міжнародна фінансова корпорація, Проект розвитку молочного сектору

Курс України на євроінтеграцію сприяє тому, що все більше керівників сільськогосподарських підприємств, задумуючись над стратегією розвитку своїх господарств, цікавляться світовими цінами на ті чи інші види сільгосппродукції. Такий інтерес цілком зрозумілий. Адже якщо ціни на даний вид продукції в нас

значно менші від світових, то можна очікувати їх зростання. Якщо ж ні – тоді резерву для росту цін немає, і для збільшення прибутків у майбутньому потрібно або скорочувати витрати, або нарощувати обсяги виробництва. Але інформації щодо світових ринків сільськогосподарської продукції і цін на неї не досить. Тому в цій статті зроблено спробу висвітлити ситуацію на світовому ринку молока, надати інформацію про ціни, а також про основні заходи регулювання цього ринку.

Про ціни

Середня світова закупівельна ціна на молоко у 2005 р. оцінюється на рівні \$ 0,241 за 1 кг. Для порівняння, в Україні у 2005 р. середні закупівельні ціни становили: для сільськогосподарських підприємств – біля 1 грн 20 коп. (тобто \$ 0,234 за курсом 2005 р.); для населення – біля 1 грн (\$ 0,195). Причому в господарствах населення (тобто в особистих селянських господарствах) вироблялося близько 81% від загальної кількості молока.

Інформацію про рівні закупівельних цін на сире молоко в різних країнах наведено в табл. 1.

Ціни постійно змінюються. В одних країнах вони зростають, в інших – зменшуються. Загальносвітова тенденція така: закупівельні ціни на молоко плавно підвищуються, причому більшими темпами – там, де вони є найнижчими (тобто різниця в цінах на молоко в різних країнах поступово скорочується). Подальше зростання цін у державах ЄС буде гальмуватися поступовою відмовою від державної підтримки цін, про що детальніше йтиметься нижче.

Просте порівняння цін у різних країнах є не зовсім коректним, оскільки в них різні базисні характеристики для визначення залікової вартості молока (жирність та вміст білка). Наприклад: базова жирність в Україні – 3,4% (у Німеччині – 3,7%, у Швейцарії – 4,0%); базовий вміст білка в Україні – 3,0% (у Німеччині – 3,4%, у Швейцарії – 3,3%).

Розглянемо ще приклад. У 2005 р. молоко, що відповідало німецьким базовим показникам по жирності та білку, коштувало в Німеччині в серед-

ньому \$ 0,34. Розрахунки показують, що молоко з українськими базовими раїнське молоко. Так, авторіві відомі випадки, коли молоко вищого сорту

Таблиця 1

Рівні закупівельних цін на молоко в різних країнах у 2005 р.

Ціна, \$ за 1 кг	Країни
Більш як 0,50	Швейцарія, Норвегія, Канада
Більш як 0,40	Фінляндія, Італія, Португалія, Судан, Ізраїль
0,30–0,40	США, Росія, Іспанія, Велика Британія, Франція, Німеччина, Австрія, Швеція, Данія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Ісландія, Ірландія, Естонія, Чехія, Словаччина, Угорщина, Словенія, Туреччина, Іран, Венесуела, Камерун
0,25–0,30	Польща, Румунія, Латвія, Індія, Південно-Африканська республіка, Колумбія, Еквадор
0,20–0,25	Україна, Болгарія, Казахстан, Австралія, Нова Зеландія, Китай, Бразилія, Уругвай, Чилі, Перу, Кенія, Нігерія
Менш як 0,20	Білорусь, Узбекистан, Аргентина, Пакистан, Індонезія, Уганда

Примітки:

- 1) у багатьох країнах ціни для різних категорій господарств є різними. У деяких ці відміни незначні (наприклад, у Німеччині, Норвегії, Канаді). У декотрих – досить суттєві (наприклад, у Швейцарії, Китаї, Пакистані);
- 2) у деяких країнах значно відрізняються ціни на молоко в різних регіонах (США, Індія, Польща), у деяких – ні (більшість країн);
- 3) мають місце також сезонні коливання цін. У розвинених країнах вони, як правило, незначні;
- 4) для складання таблиці 1 було взято до уваги середні ціни кожної країни за рік по всіх категоріях господарств і регіонах.

показниками коштувало б там майже на чотири американських центи менше (тобто біля \$ 0,30). Причому лише за умови, що це молоко відповідало б західним показникам якості (щодо бактеріальної занасіненості, вмісту соматичних клітин тощо). Але тут якраз і є головна проблема! Наші стандарти якості, як відомо, відстають не лише від європейських, а й від російських. А фактична якість молока не завжди відповідає навіть нашим стандартам. Тому просте порівняння середніх цін на 1 кг молока не дає практично нічого.

Приблизно порівняти ціни можна, лише взявши до уваги краще ук-

реалізувалося господарствами по 1,60-1,70 грн за кг (тобто біля \$ 0,32 – \$ 0,34). Подивимось тепер у табл. 1: по таких цінах продає молоко майже вся Європа і США. Але навіть молоко, яке йде у нас вищим сортом, за якістю трохи не дотягує до європейського середнього класу.

Про квоти і державну підтримку

Оскільки на ціни безпосередньо впливають заходи державного регулювання ринку молока, то доцільно розглянути основні з них: квоти та державну підтримку.

У країнах Євросоюзу, а також у деяких інших є квоти на виробництво молока. Їх було запроваджено для зупинення молочного перевиробництва. Сумарний розмір квот на молоко для країн ЕС-15 становив у 2005 р. більш як 117 млн тонн. Для порівняння: у 2005 р. в Україні було вироблено 13,7 млн т (інші найбільші виробники молока в ЄС-15: Німеччина – 26,9, Франція – 24,2, Велика Британія – 14,6, Нідерланди – 11,1, Італія – 10,3, Іспанія – 5,9).

Витрати на квоти в деяких країнах однакові для всіх категорій господарств (Швейцарія, Франція, Велика Британія, Канада), в деяких – ні (Німеччина, Іспанія, Фінляндія). Витрати на купівлю квот суттєво знижують доходи виробників від реалізації молока. Це добре видно з рис. 1. Крім того, на молоко, яке постачається на ринок понад квоту, запроваджено суперподаток (115% від спеціально встановленої умовної ціни на молоко, до якої є близькими фактичні ринкові ціни).

Натомість у багатьох країнах держава здійснює підтримку виробників молока. У країнах Європейського Союзу ця допомога надається в рамках визначених квот на виробництво. Високі ціни на молоко підтримуються, головним чином, завдяки експортним субсидіям, імпортним тарифам, квотам на виробництво та інтервенційним закупівлям деяких видів молочної продукції по гарантованих цінах. Причому імпортні тарифи та квоти не збільшують бюджетних витрат. Усі ці заходи призводять до утримання цін на молоко на досить

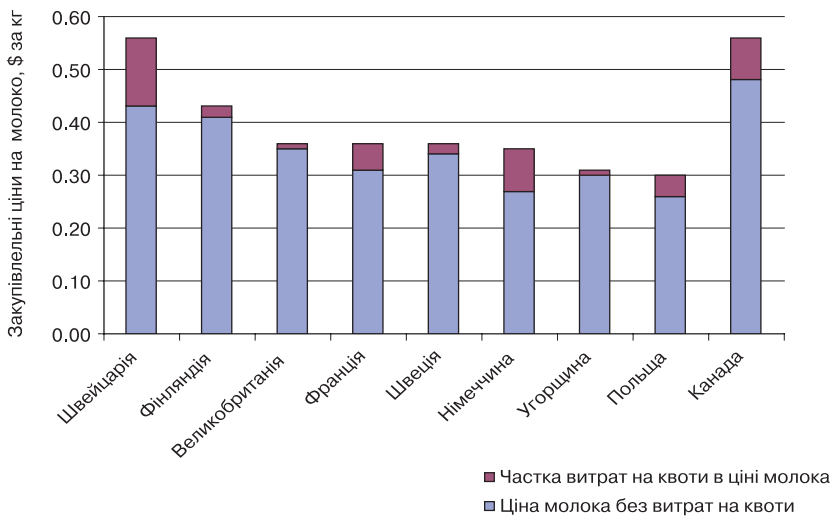

Рис. 1. Частка витрат на квоти у закупівельних цінах на молоко

високому рівні, як це видно з табл. 1 та рис. 1.

Нині в країнах ЄС скорочуються заходи підтримки цін на молоко. У той же час запроваджуються безпосередні дотації (або прямі субсидії). Це своєрідні премії за молокопродукцію, що виплачуються як компенсації за зниження інтервенційних цін (а також інших заходів цінової підтримки). Ці прямі субсидії в табл. 1 не враховано. Їх загальний розмір в ЄС оцінюється приблизно в \$ 0,03 на 1 кг молока.

В Україні, на відміну від ЄС, ніяких квот на молоко немає, бо немає і його перевиробництва. Більше того, майже щороку взимку, під час сезонного спаду виробництва, ми відчу-

ваємо дефіцит молока. Натомість державна підтримка виробників молока в Україні є, так само, як і в країнах ЄС. Відповідно до Закону України «Про податок на додану вартість» для сільськогосподарських товаровиробників усіх форм власності й господарювання передбачено два види пільг з ПДВ:

- застосування нульової ставки ПДВ до операцій з поставки переробним підприємствам молока та м'яса живою вагою;
- виплату переробними підприємствами дотацій сільськогосподарським товаровиробникам за продане ними молоко. При цьому на виплату дотацій спрямовується в повному обсязі

сума ПДВ, що має сплачуватися переробними підприємствами до бюджету.

Зрозуміло, що такі пільги мають безпосередній вплив на закупівельні ціни молока в Україні – як для сільгоспідприємств, так і для господарств населення. Зрозуміло також, що в разі скасування зазначених пільг ціни на молоко різко впадуть.

Висновки

З огляду на сказане вище можна зробити наступні висновки:

1) якість українського молока вищої категорії наближається до середніх європейських стандартів. Таке молоко вже зараз закуповується в Україні по цінах, близьких до європейських;

2) закупівельні ціни на молоко від українських сільгоспідприємств помітно відстають від європейських, але приблизно відповідають світовим (ціни закупівлі молока в населення є меншими). Але і якість нашого молока дуже поступається європейській. Тому подальша перспектива підвищення закупівельних цін для українських господарств (за умов незмінності державної політики підтримки виробників молока) пов'язана, в основному, з поліпшенням його якості;

3) євроінтеграція України, як така, не дасть значного зростання закупівельних цін, якщо якість молока в більшості його виробників залишатиметься на тому самому рівні, що й нині.

14-17 мая 2007 года в Москве впервые за 25 лет пройдет крупное мероприятие Международной молочной федерации (ММФ)

В рамках этого мероприятия пройдет **Международный симпозиум ММФ "Лактоза и ее производные"** 14-16 мая и Первая региональная конференция ММФ "Кисломолочные продукты - технологии и питание" 17 мая 2007 года. Устроителями выступают ВНИМИ и СевКавГТУ при содействии Национального комитета по молочному делу РФ, РСРМО, Россельхозакадемии, МСХ, ИТЦРАН и других организаций

Международная молочная Федерация, объединяющая более 50 "молочных" держав мира, избрала Россию местом проведения столь важных мероприятий в 2007 году.

Доклады будут осуществляться ведущими учеными и экспертами различных стран. Они посвящены обмену мнениями по последним достижениям в данных областях и направлены на установление более тесных контактов между специалистами различных стран, между опытными и молодыми исследователями, между производителями молочной продукции и менеджерами.

Кульминацией мероприятия станет церемония вручения эксклюзивной международной премии им. И.И.Мечникова, учрежденной Международной молочной федерацией по случаю 100-летия выхода в свет его книги "Этюды оптимизма", заложившей основы изучения роли молочнокислых микроорганизмов в питании человека.

Программа Симпозиума и конференции, подробная информация, регистрация, контактные телефоны и адреса размещены на сайте www.lactose.ru

Приглашаем представителей науки и промышленности и будем рады видеть Вас в Москве в мае 2007 года.